

POLSKI HANDEL ZAGRANICZNY W LATACH 1980-1996

Utrzymujące się od kilku lat niekorzystne (ujemne) saldo obrotów handlowych Polski z zagranicą skłoniło autora do dokonania pewnego podsumowania sytuacji w handlu zagranicznym od roku 1980. Najpierw scharakteryzowano

1. Miejsce Polski w handlu światowym

1.1 Udział eksportu Polski spadł z 0,6% w roku 1985 do 0,4% w roku 1994. Import Polski odpowiada w przybliżeniu 0,5% całego importu światowego.

1.2 Polska należy do krajów o bardzo niskim poziomie eksportu. W roku 1994 eksport na mieszkańca wynosił 447 dolarów amerykańskich (średnia światowa wartość eksportu na mieszkańca wynosi 655 dolarów amerykańskich).

1.3 Pod względem wartości eksportu na mieszkańca Polska eksportuje mniej, niż na przykład Węgry (836 dolarów), Czechy (1279 dolarów), Portugalia (1767 dolarów na mieszkańca).

2. Rozwój obrotów towarowych z zagranicą w latach 1980-1995

2.1 W tabeli 1 przedstawiono dynamiki importu i eksportu w cenach stałych. Z danych zamieszczonych w tabeli 1 wynikają następujące wnioski:

- w okresie 1980-1990 import obniżył się;
- w okresie 1990-1995 import w porównaniu z poziomem importu z roku 1990 zwiększył się o 154%;
- eksport w okresie 1980-1990 zwiększył się o 47,3%;
- eksport w okresie 1990-1995 zwiększył się o 30%, przy czym wzrost eksportu w tym okresie wystąpił tylko w latach 1994 - 1995 (tabela 1);
- w okresie 1991-1995 szybko zwiększa się ujemne saldo obrotów towarowych z zagranicą.

Tabela 1

Handel zagraniczny w latach 1980-1995 na tle niektórych wskaźników makroekonomicznych

Wyszczególnienie	Rok							
	1980	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Import (rok 1980 = 100)	100	88,4	88,3	121,7	138,6	164,2	186,2	224,3
Eksport (rok 1980 = 100)	100	107,7	147,2	143,7	140,0	138,5	163,8	191,0
Produkt krajowy brutto (rok 1990 = 100)	-	-	100,0	91,8	95,8	100,8	105,0	112,3
Produkcja sprzedana przemysłu - 1980 = 100, KGN - 1992 = 100, EKD	100,0 -	100,3 -	86,0 105,7	75,7 97,2	78,7 100,0	84,4 106,4	- 119,3	- 130,5
Saldo* obrotów towarowych z zagranicą mln USD	-	-	4793	-618	-2726	-4691	-4329	-6182

*) eksport pomniejszony o import

2.2 Zmiany w strukturze geograficznej wymiany towarowej z zagranicą przedstawiono w tabeli 2.

Jak wynika z danych spisanych w tabeli 2, pierwszego partnera jakim był ZSRR, w roku 1990 zastąpiły Niemcy.

Tabela 2

Struktura geograficzna handlu zagranicznego

Wyszczególnienie		mln USD Ceny bieżące	Pierwszy partner		Drugi partner		Trzeci partner	
			Nazwa kraju	Udział %	Nazwa kraju	Udział %	Nazwa kraju	Udział %
1980	Import	19089	ZSRR	33,1	RFN	6,7	NRD	6,6
	Eksport	16996	ZSRR	31,2	RFN	8,1	Czechosłowacja	6,9
1989	Import	10277	ZSRR	18,1	RFN	15,7	Austria	6,0
	Eksport	13466	ZSRR	20,8	RFN	14,2	Wlk. Brytania	6,5
1990	Import	9527	Niemcy	20,1	ZSRR	19,8	Włochy	7,5
	Eksport	14321	Niemcy	25,1	ZSRR	15,3	Wlk. Brytania	7,1
1994	Import	21569	Niemcy	27,4	Włochy	8,4	Rosja	6,8
	Eksport	17240	Niemcy	35,7	Holandia	5,9	Rosja	5,4

3. Zmiany w strukturze rzeczowej eksportu i importu

W tabeli 3 przedstawiono zmiany struktury rzeczowej eksportu w okresie 1992-1995. Znaczny wzrost udziału w eksporcie wystąpił dla następujących grup towarowych (tabela 3):

- materiały włókiennicze i wyroby;
- sprzęt transportowy;
- meble, prefabrykaty budynków.

Tabela 3

Struktura importu i eksportu w latach 1992-1995

Wyszczególnienie	1992		1995	
	Import	Eksport	Import	Eksport
OGÓŁEM	100	100	100	100
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	2,6	5,2	1,6	3,3
Produkty pochodzenia roślinnego	4,1	5,6	3,8	3,0
Tłuszcze i oleje	0,8	0,2	0,7	0,2
Przetwory spożywcze	4,7	3,5	4,1	4,5
Produkty mineralne	19,1	13,7	11,0	10,0
Produkty przemysłu chemicznego	11,5	7,3	11,2	6,8
Tworzywa sztuczne i wyroby	4,8	2,7	6,8	3,2
Skóry i wyroby ze skóry	0,2	1,0	0,9	0,9
Drewno i wyroby z drewna	0,3	4,6	0,6	4,1
Ścier drzewny, papier, tektura	3,9	1,4	4,6	2,5
Materiały włókiennicze i wyroby	4,3	7,1	9,7	12,4
Obuwie i nakrycia głowy	0,6	1,0	0,6	1,2
Wyroby z kamienia, ceramika i szkło	1,6	1,9	2,1	1,9
Metale szlachetne i wyroby, perły	0,1	0,8	0,06	0,8
Metale nieszlachetne i wyroby	5,2	19,5	7,30	16,2
Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	25,4	11,1	24,0	11,5
Sprzęt transportowy	5,0	8,1	5,7	10,1
Przyrządy i aparaty optyczne	3,1	0,6	2,7	0,6
Broń i amunicja	0,05	0,2	0,04	0,1
Mebłe, prefabrykaty budynków, zabawki	1,9	3,8	1,8	6,8

4. Wymiana towarowa z zagranicą w pierwszym półroczu 1996

W tabeli 4 zamieszczono dane dotyczące dynamiki eksportu i importu w pierwszych sześciu miesiącach bieżącego roku i ubiegłego roku. Na podstawie tych danych (tabela 4) można sformułować następujące wnioski:

- w pierwszej połowie 1996 roku wystąpiło obniżenie dynamiki eksportu w porównaniu z sytuacją w pierwszej połowie ubiegłego roku. I tak: eksport w okresie styczeń - czerwiec ubiegłego roku był wyższy od eksportu z 1994 o 19%. Natomiast eksport w okresie styczeń - czerwiec 1996 roku jest większy od eksportu w analogicznym okresie ubiegłego roku o około 8%;
- w imporcie wystąpiły odmienne tendencje. Dynamika importu w okresie styczeń - czerwiec 1996 r. w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku będzie większa od dynamiki importu w roku 1995 w porównaniu z analogicznym okresem 1994 roku (tabela 4);
- ujemne saldo obrotów towarowych z zagranicą za okres styczeń - czerwiec 1996 roku wynosiło 5300 mln USD.

Tabela 4

Dynamika wymiany towarowej z zagranicą w pierwszym półroczu 1996

Wyszczególnienie	1995					
	I	II	III	IV	V	VI
Dynamika eksportu (analogiczny okres roku poprzedniego = 100)	122,1	124,7	117,4	112,0	117,5	116,5
Dynamika importu (analogiczny okres roku poprzedniego = 100)	132,2	124,5	114,0	120,3	119,2	117,4

cd. tabeli 4

Wyszczególnienie	- 1996					
	I	II	III	IV	V	VI
Dynamika eksportu (analogiczny okres roku poprzedniego = 100)	118,0	110,6	107,2	119,7	107,6	91,2
Dynamika importu (analogiczny okres roku poprzedniego = 100)	131,5	135,1	122,3	136,4	125,4	121,7

5. Na podstawie wyżej przedstawionych informacji można zaproponować następujące wnioski:
- 5.1 Głębokie zmiany tendencji rozwojowych wymiany towarowej z zagranicą przedstawione w punktach 1-4 niniejszego opracowania są podstawą domniemania, że ekstrapolacja trendów rozwojowych występujących w przeszłości nie może stanowić podstawy przewidywania rozwoju eksportu i importu na przyszłość.
- 5.2 Przeprowadzona w roku 1989 i 1990 liberalizacja zasad funkcjonowania handlu zagranicznego a także jakościowe zmiany w strukturze geograficznej eksportu oraz niski poziom eksportu na mieszkańca są podstawą stwierdzenia, że sektor eksportowy naszej gospodarki znajduje się we wstępnym etapie kształtowania się.
- 5.3 Opracowanie nawet najbardziej ogólnej średnioterminowej lub długoterminowej prognozy handlu zagranicznego stwarza potrzebę powiązania jej z przewidywanym wzrostem gospodarczym na ten okres.